

Frågor & svar om tappningsstrategin för Vänern

Sedan 2008 har det funnits en tillfällig överenskommelse om nuvarande tappningsstrategi, som styrt regleringen av Vänern för att minska risken för översvämningar. Detta har gjort att medelvattenståndet och variationerna på vattennivåerna i Vänern har minskat och det har bland annat fått negativa konsekvenser för naturmiljön med ökad igenväxning av stränder och öar.

- **Vad innebär den nya tappningsstrategin?**

Vänerrådet har arbetat fram ett förslag till en ny tappningsstrategi som är fortsatt säkerhetsinriktat men som tillåter lite högre vattenstånd och variationer under vår och sommar. Den nya tappningsstrategin återställer bara till viss del de vattennivåer som fanns innan 2008. Det är svårt att jämföra observationer med modellberäkningar men i genomsnitt beräknas Vänerns årsmedelvattenstånd öka med 8 cm jämfört med nuvarande strategi medan sänkningen som genomfördes 2008 var ca 12 cm. Under vår och försommar (månaderna mars-juni) beräknas vattenståndet bli i genomsnitt 10-20 cm högre med den nya strategin.

- **Handlar detta om en ny vattendom?**

Nej, den nya tappningsstrategin håller sig, liksom den nuvarande strategin, helt inom gällande vattendom för Vänern.

- **Varför vill man ha högre vatten på våren?**

Orsaken till att våren valts som den period där vattenståndet ska tillåtas variera är att det är den tid på året då Vänern historiskt haft sitt högsta vattenstånd. Det är också en lämplig tidpunkt ur säkerhetssynpunkt eftersom Vänern har en lägre tillrinning på sommaren än under höst och vinter varvid risken för omfattande översvämningar minimeras.

- **Vad vill man uppnå för effekter på naturmiljön?**

Den nya tappningsstrategin bedöms ge positiva effekter på djur- och växtlivet runt sjön. De öppna strandmiljöerna som är viktiga för djur och växtlivet kommer att gynnas då igenväxningen motverkas av den nya tappningsstrategin. Det ökade vårvattenståndet kommer även gynna strandängarnas funktion. Många fiskarter och groddjur som leker i grunt vegetationsrikt vatten kommer att gynnas liksom häckande och rastande fåglar som är beroende av dessa miljöer. Behovet av att röja igenväxande fågelskär och andra värdefulla naturmiljöer minskar.

- **Varför är tappningsstrategin bra för näringsliv och friluftsliv?**

Friluftslivet och naturturismen kommer att gynnas då igenväxningen på stränderna motverkas. Friluftsliv, naturturism och båtlivet på Vänern är starkt kopplat till de öppna strandmiljöerna kring sjön. När stränderna växer igen minskar attraktionskraften och friluftslivet och turismen riskerar att minska. Manuell röjning av de ytor som är intressanta för besökare är kostsamt och krävande. Därför är det av stor betydelse att vattnets egen förmåga att hålla stränderna öppna nyttjas. Den nya tappningsstrategin, med högre sommarvattenstånd, kommer även göra det lättare för båtar att ta sig till och från sina bryggor under sommaren. Tappningsstrategin gynnar även sjöfarten då de är beroende av nog höga nivåer för att kunna lasta och lossa med full last och minskar risken för grundstötningar.

- **Hur hänger tappningsstrategin och klimatförändringarna ihop?**

Den nya tappningsstrategin möter i viss mån effekterna av den pågående klimatförändringen. Beräkningar av klimatförändringarnas effekter visar att tillrinningen till Vänern kommer att öka under vinter och tidig vår men minska under senvår och sommar. Den nya tappningsstrategin möter i viss mån dessa förändringar.

- **Tar tappningsstrategin bort risken för översvämningar?**

Varken den nuvarande eller den nya tappningsstrategin tar bort risken för översvämningar. Oavsett vilken tappningsstrategi som väljs kommer risken för översvämningar i Vänerområdet att kvarstå. Det enda sättet att ta bort översvämningriskerna helt är genom att drastiskt öka förmågan att tappa ur vatten ur sjön. Men det är svårt att uppnå eftersom det finns stora tappningsbegränsningar i Göta älv med tanke på risken för erosion och skred och andra faktorer såsom sjöfarten i älven.

- **Blir det slut på lågt vattenstånd?**

Även perioder med låga vattenstånd kommer att förekomma framöver. Det går inte heller att helt undvika de riktigt låga vattenstånden i Väneren. Vid torka och låg vattentillrinning kommer vattenytan sjunka i sjön även om tappningen i Göta älv minimeras. Om torkan dessutom blir långvarig kommer vattenytan sjunka ner till nivåer som upplevs som ovanligt låga. De låga vattennivåerna i Väneren som varade under större delen av 2022 orsakades av att det regnade ovanligt lite under året. Låga tillrinning under sommarhalvåret bedöms dessutom bli vanligare som en följd av klimatförändringarna.

- **Vad menas med naturanpassning i tappningsstrategin?**

Den nya tappningsstrategin innehåller ett första steg mot naturanpassning. Det högre vattenståndet under våren kommer bidra till att hålla stränderna öppna. Men det kommer sannolikt inte räcka för att trycka tillbaka hela tillväxten med träd och buskar som skett under den senaste 20-årsperioden. För att i högre grad återfå strändernas öppenhet krävs sannolikt även ett högre vintervattenstånd, vilket i kombination med isläggning på sjön kan bidra till att nöta bort vegetationen längs stränderna.